

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินการวิจัย โดยได้เสนอตามลำดับขั้น ดังนี้

1. แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
2. แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ
3. แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. แนวคิดในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
5. สภาพบริบทของบริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่น เอ็นจิเนียริง ซิซเท็ม จำกัด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารหรือการจัดการ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทุกระดับ โดยการบริหาร (Administration) นิยมใช้ในภาครัฐหรืองานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคธุรกิจเอกชนซึ่ง The Encyclopedia Americana ได้ขยายความว่า การบริหารและการจัดการใช้ทดแทนกันได้ คำว่า “การบริหาร” เป็นการจัดการงานบริหารระดับสูง ส่วน “การจัดการ” เป็นศิลปะของการประสานองค์ประกอบหรือปัจจัยการผลิตเพื่อมุ่งความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การเป็นความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยแรงงาน วัสดุ และเครื่องจักร สำหรับคำว่า การบริหารจัดการ เลิร์นเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2546 : 69) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างคำดังกล่าวกับการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ว่า การบริหารจัดการจะให้ความสนใจประเด็น

ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดโครงสร้างองค์การ โดยภาพรวม ในขณะที่การจัดการเชิงวิทยาศาสตร์จะสนใจการจัดการกับงานและคนงาน ซึ่งอาจสรุปได้ว่าผู้ที่ใช้ในความหมายแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเห็นว่า คำว่า การบริหาร ครอบคลุมภาพรวมขององค์การในขณะที่การจัดการมุ่งไปที่การจัดการกับทรัพยากร เพื่อให้บรรลุจุดหมาย และคำว่า “การบริหาร” ในที่นี้จะใช้ในความหมายว่า เป็นความพยายามใช้ศาสตร์และศิลป์จูงใจผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์การให้ร่วมมือร่วมใจดำเนินกิจกรรม เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จทั้งในเชิงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

การวิจัยในครั้งนี้จะใช้ทั้งสองคำในลักษณะที่แทนกันได้เพื่อความเหมาะสมซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารจัดการไว้มากมาย เช่น ปีเตอร์ เอฟ ครัคเกอร์ (Peter F Drucker, 1954 : 12) ประมาจารย์ด้านการจัดการได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “การบริหาร คือ การทำให้งานต่าง ๆ ขององค์การสำเร็จได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ” Management is Getting Things done Through Other People) เอเนสต์และเดล (Ernest and Dale, 1968 : 43) ฮาโรด์ คูลท์และไซริล (Harold Koontz and Cyril , 1972 : 43) ให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้สอดคล้องกันว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เบอร์นาร์ด ไอน์ เชสเตอร์ (Barnard I Chester, 1956 :28) ให้ความหมายของการบริหารไว้สั้น ๆ ว่าการบริหาร หมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ เฟสเลอร์และเคตล์ (Fesler & Kettl, 1991 : 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นการจัดการทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นการระดมให้บุคคลดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมาย ส่วน บาร์โทและมาร์ติน (Bartol & Martin , 1991:6) ให้ได้ความหมายว่าการจัดการเป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จโดยผ่านหน้าที่หลัก 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำและการควบคุม และพจนานุกรมนานาชาติ กรอลิเออร์ (The Grolier International Dictionary. 1992:11) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นศิลปะหรือการนำนโยบายของรัฐบาล ธุรกิจ หรืองานราชการของรัฐไปปฏิบัติ ซึ่ง โบวีและคนอื่น ๆ (Bovee & Others, 1993 :5) ให้ความหมายว่าการจัดการเป็นกระบวนการที่องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายโดยประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการวางแผน การจัดองค์การ

ภาวะผู้นำและการควบคุมองค์การในด้านบุคลากร กายภาพ งบประมาณและแหล่งข้อมูล และสอดคล้องกับ โฮลท์ (Holt, 1993 : 3) ให้ความหมายว่า การจัดการเป็นศาสตร์ของการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านการกระทำของบุคลากร ดังนั้นการบริหารจัดการ (Management) จึงหมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ (A Set of Functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้น หมายถึง การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right Decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน ริคกี ดับเบิลยู กริฟฟินส์ (Ricky W.Griffin, 1999:4) หรืออีกแนวหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ นอกจากนี้ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 :1) และภาวิดา ธาราศิริสุทธิ (2542:2) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่ง วิโรจน์ สารรัตนะ (2545:3-4) กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นศาสตร์ (Science) เพราะเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้น หาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล มีการตั้งสมมุติฐานและทดสอบสมมุติฐาน เป็นศิลป์ (Art) เพราะบุคคลต้องใช้ทักษะและความรู้ทางการบริหารที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี จากการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการให้ความเห็นว่าการบริหารใช้ในภาครัฐ ส่วน เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2546:2) และสุรัสวดี ราชกุลชัย (2543:3) กล่าวว่า การจัดการ (Management) ใช้ในแวดวงของภาคเอกชน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร สอดคล้องกับทัศนีย์ ธรรมสิทธิ์ี (2545:14) ทักษิณ ชินวัตร (2545:6-7) และจารุพงศ์ พลเดช (2546 :13 – 18) ที่กล่าวถึงการบริหารภาครัฐแนวใหม่ว่าเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงทั้งกระบวนการ รูปแบบและคุณภาพของการปฏิบัติงานและ

การให้บริการต่าง ๆ ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง ส่วน
ทองทิพพา วิริยะพันธุ์ (2546:156-157) กล่าวถึงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพว่าการคิดเชิงระบบ
(Systematic Thinking) จะนำไปสู่การจัดการอย่างเป็นระบบ (Systematic Management) ซึ่งจะเป็นผลดี
ต่อการบริหารงานเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากระบบเป็นรากฐานของประสิทธิภาพที่จะช่วยเพิ่มความสามารถ
ในการแข่งขันให้แก่องค์กร และสอดคล้องกับ สมคิด บางโม (2545:59-60) ที่มีความเห็นว่าการจัดการ
คือศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ
องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จักรปรุฬห์ วิชาจักรวิทย์ (2555 : 15) กล่าวถึงความหมายของ
การบริหารไว้ว่า จากการศึกษาแนวคิดของ ไมล์สตันและเบลลาสโก (Milstein and Belasco, 1973 : 161)
ดริคเกอร์ (Drucker , 1979) เฮอร์เชย์และบลานชาร์ด (Hersey and Blanchard , 1982: 3) กูนต์และเวย์ริคส์
(Koontz and Weihrich , 1990: 4) ฮูเซนและโพสท์เลไท์ (Husen and Postlewaite, 1994: 213) โรบินสัน
และโคลท์เตอร์ (Robbins and Coulter, 1996: 8) เคลทเนอร์ (Kreitner , 1998: 5) เบทแมนและสเนล
(Bateman and Snell, 1999: 6) สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงานโดยอาศัยผู้อื่นที่ต้องใช้ทั้ง
ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นการ
ดำเนินการร่วมกับบุคคลอื่นหรือดำเนินการผ่านบุคคลอื่น

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารจัดการที่นักวิชาการให้ไว้ดังกล่าวผู้วิจัยได้
สังเคราะห์และสรุปว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการ ได้แก่ บุคลากร
งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ มาใช้อย่างเป็นกระบวนการโดยผ่านหน้าที่หลัก คือ การ
วางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำและการควบคุมให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมี
ประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการอาจจำแนกในรูปแบบที่แตกต่างจากกัน เช่น อองรี ฟาโยล์
(Henri Fayol, 1949 : 34) จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น 5 หน้าที่ คือ 1) การวางแผนงาน
(Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชา (Commanding) 4) การ
ประสานงาน (Coordinating) และ 5) การควบคุม (Controlling) ส่วน ดูเชอร์ กุลลิคและแอลเออร์วิก
(Luther Gulick and L. Urwick, 1939 : 13) จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น 7

หน้าที่ ประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า POSDCORB คือ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนแนววิธีปฏิบัติ ระบุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ 2) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป 3) การจัดบุคลากร (Staffing) หมายถึง การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุ แต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดชั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากตำแหน่งงานรวมทั้งการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานที่ดีให้มีอยู่ตลอดไป 4) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการหลังจากที่ได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบแล้วรวมทั้งการติดตามและให้มีการปฏิบัติงานตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน 5) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การให้เข้ากันได้ เพื่อให้งานเดินและเกิดประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน ทำให้ทุกหน่วยงานประสานกลมกลืนกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การร่วมกัน 6) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบต่าง ๆ ทราบความเคลื่อนไหว ความเป็นไปเป็นระยะ ๆ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบความก้าวหน้าของงานของตนอยู่เสมอ การเสนอรายงานจำเป็นต้องมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานมีการวิจัย การประเมินผล และมีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อการปรับปรุงได้ทันทีหรือการปรับปรุงในอนาคต 7) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงานประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม ซึ่ง ซีียร์ (Sears, 1950 : 35) ได้พยายามประยุกต์เอาทฤษฎีการบริหารด้านธุรกิจและรัฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) และ Tead. (1951 : 105) ได้มุ่งความสำคัญที่หน่วยงานย่อยในองค์การเป็นหลัก มีกระบวนการบริหารงานโดยสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมเป็น 10 ประการ คือ 1) กำหนดความมุ่งประสงค์และจุดประสงค์ให้กระจ่างชัด 2) จัดทำโครงสร้างการบริหารงาน 3) กำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจให้บุคลากร 4) มอบหมายอำนาจ โดยอาศัยหลักการกระจายอำนาจ 5) ควบคุมการปฏิบัติงาน 6) รักษาปริมาณและคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

ปลาย 7) จัดให้มีคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นตัวประสานงานในหน่วยงาน 8) บำรุงขวัญและกำลังใจ 9) ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 10) เตรียมวางแผนงานในอนาคต นอกจากนี้สมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administration, 1955 : 17) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานไว้ดังนี้ คือ 1) การวางแผน (Planning) เป็นความพยายามที่จะให้การปฏิบัติงานตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ จึงได้กำหนดงานที่จะต้องทำ วิธีที่จะทำและจุดมุ่งหมายของการทำงานแต่ละอย่างไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร 2) การแบ่งสรร (Allocation) มีการจัดแบ่งทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีใช่มนุษย์ให้เป็นสัดส่วนพอที่จะดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล 3) การเร้าใจ (Stimulation) เป็นการกระตุ้น เร้าใจและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ได้ผลดีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 4) การประสานงาน (Coordinating) เป็นการจัดให้มีการประสานงานระหว่างหัวหน้างานของหน่วยย่อยให้เกิดความเข้าใจกัน ประสานงานกันและจัดข้อขัดแย้งให้ตกลงหรือหมดไป และ 5) การประเมินผลงาน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหา และการวางแผนในช่วงระยะเวลาข้างหน้า โดยมุ่งประเมินสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ส่วน ลิทฟิลด์ (Litchfield, 1956 : 3-29) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารว่า เป็นวัฏจักรการบริหาร (Cyclical Nature) กล่าวคือ กระบวนการบริหารจะเป็นวงจรใหญ่ทั้งองค์กร ภายในวงจรใหญ่มีวงจรย่อย ๆ ที่เป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่เฉพาะอย่าง และหน้าที่อื่น ๆ กระบวนการบริหารดังกล่าวประกอบด้วย การตัดสินใจ การจัดโปรแกรม การติดต่อ การควบคุม และการประเมินค่าโดยไซมอน (Simon, 1957:9) ได้ขยายแนวคิดการบริหารออกไปอีกโดยเน้นที่หน้าที่ของผู้บริหารว่า กระบวนการบริหารเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision - making) ที่จะเกิดผลต่อการปฏิบัติงานของคนในองค์กรเพื่อบรรลุผลความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องตัดสินใจในเรื่องต่อไปนี้ คือ 1) การระบุหน้าที่ของบุคคลให้ชัดเจนว่าขอบข่ายหน้าที่งานของบุคคลคืออะไร 2) การแบ่งอำนาจเพื่อกำหนดว่าบุคคลใดในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ ที่มีอำนาจตัดสินใจให้แก่ปัจเจกบุคคล 3) การวางขอบเขตจำกัดในการให้บุคลากรจะเลือกทำสิ่งใดตามความต้องการของตน และให้มีการประสานงานด้านกิจกรรมของบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงาน และเกรก (Gregg, 1957 : 274-316) ได้ให้รูปแบบการบริหารที่เน้นการกระตุ้นและจูงใจผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การกำหนดอำนาจหน้าที่ 3) การตัดสินใจสั่งการ 4) การเสนอรายงาน 5) การใช้อิทธิพล 6) การประสานงาน และ 7) การประเมินผลงาน ส่วน แมคเคนไซ (Mackenzie, 1969 : 87) ได้เสนอกระบวนการจัดการ (The Management in 3-D) เป็นลักษณะ 3 มิติ กล่าวคือในองค์กรหนึ่ง ๆ จะ

เริ่มต้นด้วยองค์ประกอบพื้นฐานสามประการ คือ 1) ความคิด (Ideas) 2) สิ่งของ (Things) และ 3) คน (People) ดังนั้นการจัดการองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ โดยประการแรก ผู้บริหารต้องมีโน้ตทัศน์ (Concept) หรือวิสัยทัศน์คือ การวางแผนองค์การให้เจริญก้าวหน้า ประการที่ 2 ผู้บริหารจะต้องบริหาร (Administration) งานที่เป็นสิ่งของ (Things) วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ และประการที่ 3 ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) สร้างแรงจูงใจให้คน (People) ในองค์การร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน

นอกจากนี้จักรปฐพี วิชาอักษรวิทย์ (2555 : 15) กล่าวถึงหน้าที่และกระบวนการในการบริหารไว้ว่าจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ ซีระ รุณเจริญ (2550) ฟลิปโป (Flippo (1971: 417) กุลlickและเออร์วิกส์ (Gulick and Urwick, 1973: 13) โฮลท์ (Holt, 1990: 7-10) คูลท์และเวียร์ส (Koontz and Weihrich, 1990: 22-24) โรบินส์และสตัลท์โคลท์ (Robbins and Stuart-Kotze, 1990: 22-23) บาร์โทและมาร์ตินส์ (Bartol and Martin, 1991: 6-9) สโตนเนอร์และฟรีแมน (Stoner and Freeman , 1992: 8-9) รอบบินส์และมูกอร์จี (Robbins and Mukerji, 1994: 7-8) เลินเบอร์กและออนสไตน์ (Lunenburg and Ornstein, 1996: 490) รอบบินส์และโคลท์เตอร์ (Robbins and Coulter, 1996: 9-10) กิบสันและคณะ (Gibson and other, 1997: 15-17) เบทแมนและสเนล (Bateman and Snell, 1999: 6-8) ดูบรินส์ (DuBrin , 2000: 12-13) พบว่า มีความแตกต่างกันบ้างในการจัดกลุ่มภารกิจอย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าในรายละเอียดมีความสอดคล้องกัน โดยกลุ่มภารกิจและกระบวนการบริหารจะครอบคลุมใน 5 เรื่องหลัก ได้แก่

1. การวางแผน ซึ่งเป็นการค้นหาและกำหนดวิธีการทำงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์การมากที่สุด โดยแสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร ตลอดจนให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดองค์การ ซึ่งหมายถึง การจำแนกแยกแยะงานที่จำเป็น การจัดกลุ่มงานให้เหมาะสมกับทรัพยากรและสถานการณ์ การมอบหมายงาน การมอบหน้าที่ และการจัดการความสัมพันธ์ของงานและอำนาจ

3. การจัดบุคลากร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินการปฏิบัติงาน และการให้ผลตอบแทน

4. การอำนวยการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่ต้องใช้ความสามารถชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานอย่างดีที่สุด จนกระทั่งองค์การสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

5. การควบคุม หมายถึง ความพยายามบังคับให้งานและกิจกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติไปตามแผนที่กำหนด โดยมีการวัดและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ศิริวรรณ เจริญรัตน์และคณะ. 2545 : 18) ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2543:7-8) และสมคิด บางโม (2545:61-62) กล่าวถึงปัจจัยในการจัดการที่เป็นมูลเหตุที่สำคัญและผู้บริหารทุกคนต้องสนใจในงานด้านการบริหารจัดการ คือ 1) คน (Man) ทรัพยากรบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งนี้ในแง่ของปริมาณและคุณภาพ 2) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้ออย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า 3) เงินทุน (Money) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยการให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด และ 4) วัสดุสิ่งของ (Material) ถือเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและสิ่งของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหา มาใช้ดำเนินการผลิต ส่วน ดูบรินส์และไอร์แลนด์ (DuBrin and Ireland, 1993 : 245) กล่าวว่า ทรัพยากรองค์การ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบของและ ทรัพยากรสารสนเทศและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 6-7) สรุปว่า การจัดการเป็นเรื่องของการผสมผสานหรือบูรณาการทรัพยากรการจัดการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และเวลา (Time)

นอกจากนี้ ไตรรัตน์ จงจิตร (2546:127-135) และเสกสิฐ เล้ากิจเจริญ (2550:7-8) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักการ 4M's ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรการบริหารอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ความเจริญก้าวหน้า บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้การดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ด้านงบประมาณ หมายถึง แผนการเงินของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นโดยการกำหนดรายรับ รายจ่ายของงาน โครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา จะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรและบริหารงานงบประมาณอย่างมีคุณภาพเพื่อจัดหา พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม และใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างประหยัดสุด เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสูงสุด 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การจัดซื้อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบการบริหารงานวัสดุอุปกรณ์ที่ดี จะนำไปสู่การบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพทำให้การใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดคุณค่าตรงกับความต้องการของผู้บริหาร ครูและนักเรียน และ 4) ด้านการจัดการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกลักษณะ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ การจัดการที่เหมาะสมและคำนึงถึงบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์จะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีคุณภาพและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีและการสื่อสารตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2541:10) จึงเสนอความเห็นว่ ในทางบริหารการศึกษา 4M เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการ

และแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาหรือแนวปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2541) เพื่อให้ประชาชนคนไทยก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ถ้าใช้ความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2549) ซึ่งแนวคิดนี้ทรงพระราชทานแก่นิสิตในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 (อภิชัย พันธเสน, 2549) และเมื่อภายหลังได้เน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม และต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำแนวคิดนี้ไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไป ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักบริหารในสาขาต่าง ๆ นำคำนี้ไปใช้ในหลาย ๆ คำอย่างหลากหลาย เช่น เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้และ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2550) เศรษฐศาสตร์แนวพุทธหรือพุทธเศรษฐศาสตร์ (พระธรรมปิฎก, 2539) เศรษฐศาสตร์พอเพียง (อภิชัย พันธเสน, 2549) เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการ เศรษฐกิจศีลธรรม เศรษฐกิจทางสายกลาง และเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา (ประเวศ วะสี, 2544) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” แทนคำเหล่านั้น

1. แนวคิด ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาแนวคิด ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักบริหารในสาขาต่าง ๆ ทำให้เกิดนิยามและตีความหมายแตกต่างในมิติที่หลากหลาย เพราะเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมีขอบเขตกว้างขวาง (สมพร เทพสิทธา, 2541) การให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงของนักวิชาการโดยสรุปครอบคลุมใน 4 มิติ ดังนี้

1.1 มิติด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินและสามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดโดยไม่พึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุดและไม่ผลิตหรือบริโภคเกินกำลัง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน อันจะนำไปสู่การก้าวพ้นจากความยากจน สร้างความมั่นคงทางรายได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามควรแก่อัตภาพ ซึ่งในมิติด้านนี้ผู้ให้ความหมาย ได้แก่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ป ชุตโต) สุเมธ ตันติเวชกุล ประเวศ วะสี ปรียานุช พิบูลสราวุธ สมพร เทพสิทธา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยของนักวิจัยต่อไปนี้ คือ นพพร เมธอนันต์กุล (2549) วารุณี ชินวินิจกุล (2549) จริยา สุพรรณ (2548) โอภาส นิตกิจไพบูลย์ (2547) พิกุลทอง เกษมสันต์ (2546) สมหมาย สาตทรัพย์ (2546) พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546) และสยาม บุญสม (2542)

1.2 มิติด้านสังคม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแห่งการแบ่งปันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร มีความเมตตา และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งให้เกิดความสามัคคี ความพึงพอใจ และสังคมที่สงบสุข เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบและการมุ่งร้ายทำลายกัน ซึ่งในมิติด้านนี้ผู้ให้ความหมาย ได้แก่ ประเวศ วะสี จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ปรียานุช พิบูลสราวุธ สารสิน วีระผล สมพร เทพสิทธา มุลินธิเกษตรกรรมยั่งยืน และงานวิจัยของไพโรธ เลิศพิริยกุล (2544) จริยา สุพรรณ (2548)

1.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ ทิศทางลม คลื่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยในการผลิตและการบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลังที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน ซึ่งมิตินี้ผู้ให้ความหมาย ได้แก่ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสราวุธ (2552)

1.4 มิติด้านวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย อันประกอบด้วยอุดมการณ์บางอย่าง โลกทัศน์บางอย่าง ความสัมพันธ์บางอย่าง และค่านิยมบางอย่างอยู่ในนั้นด้วยซึ่งรวมเรียกว่า วัฒนธรรม ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงสัมพันธ์และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สินเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ ซึ่งในมิติด้านนี้ผู้ให้ความหมาย ได้แก่ ประเวศ วะสี จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ปรียานุช พิบูลสราวุธ นิธิ เอียวศรีวงศ์ สมพร เทพลีธา และงานวิจัยของ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ (2547) อรสุดา เจริญรัต (2546)

นอกจากนี้ อภิชัย พันธเสน (2549) ให้ความเห็นว่าการทำความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ นั้น มิควรจะนำเฉพาะเนื้อหาของพระราชดำรัสมาพิจารณาเท่านั้น แต่จำเป็นต้องเข้าใจบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในขณะที่มีพระราชกระแสรับสั่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อำพน เสนาณรงค์ (2552) กล่าวว่า การทำความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวและพิจารณาแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้พระราชทานแก่เกษตรกร ประชาชน บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในวาระและสถานที่ต่าง ๆ ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2550) พระราชกระแสรับสั่งสะท้อนความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อสถานการณ์ในบ้านเมืองและพสกนิกรชาวไทย ความสำคัญของพระบรมราโชวาทนี้ อยู่ที่พระองค์ทรงเห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว อาจเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้วจึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ถ้าใช้ภาษาเศรษฐศาสตร์อธิบายตามความหมายนี้ก็คือ แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อนหรืออาจจะกล่าวได้ว่า เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้น

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น พบว่า มีความหมายที่หลากหลายสอดคล้องกับการนำไปใช้และปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสามารถกล่าวสรุปกว้าง ๆ ในทัศนะของผู้วิจัยว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่และแนวปฏิบัติของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล/ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับองค์กรที่อยู่บนพื้นฐานของทางสาย

กลาง โดยมองให้ครอบคลุมหลากหลายมิติ เน้นการพึ่งตนเองก่อนเป็นเบื้องต้น แล้วขยายไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามสภาพ ทำให้เกิดความสมดุลขึ้นในสังคมนั้น ๆ และนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืนตลอดไป

2. องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง จากพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานเนื่องในโอกาสต่าง ๆ กัน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชดำรัสดังกล่าวจึงเชิญผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันพิจารณาถกเถียงกรองสรุปองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546) และต่อมาพบว่านักวิชาการ นักบริหาร นักการศึกษาได้นำองค์ประกอบดังกล่าวไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในระดับและด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ดังนั้น ในการกำหนดองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้จากคำนิยามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานเมื่อปี พ.ศ.2542 ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์”

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนจะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบ 5 ส่วนอย่างสมบูรณ์ที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบทฤษฎีทางเศรษฐกิจได้ (Foundation for Economic Theory Framework) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ดังนี้

2.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา มอง

โลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในแนวทางที่ควรจะเป็น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยมีแนวคิดทางสายกลางเป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิด

2.3 คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในแต่ละคุณลักษณะมีความหมาย ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2.4 เงื่อนไข การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการนำไปใช้ให้เกิดผลในการปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ด้านจิตใจที่ตระหนักในคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาและในระดับปฏิบัติรอบคอบในการดำเนินชีวิต

2.5 แนวทางปฏิบัติ/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญามาประยุกต์ใช้คือการพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

ส่วนในเชิงทฤษฎีสามารถแยกองค์ประกอบทั้ง 3 ของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ ส่วนที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรในสถานการณ์ที่ปราศจากผลกระทบภายนอก (Deterministic Optimality) ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ และความมีเหตุผล และส่วนที่เป็น

องค์ประกอบที่เสริมประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบจากภายนอก ซึ่งมีความไม่แน่นอน (Stochastic Optimality) อันได้แก่ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

แนวคิดเรื่องความพอประมาณมี 2 แนวทางหลัก ได้แก่ ความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทางสังคมที่ถูกกำหนด และความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับศักยภาพของตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความหมายครอบคลุมกระบวนการ Optimization ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ หรือใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่อง Bounded Rationality นอกจากนี้ ความพอประมาณยังสามารถนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนหรือการสร้างประสิทธิภาพในเชิงพลวัตได้ด้วย สำหรับความมีเหตุมีผลในบริบทของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องด้วยมีปัจจัยในเรื่องคุณธรรมกำกับควบคู่กับการดำเนินทางสายกลาง ในขณะที่คำจำกัดความทางทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับความมีเหตุมีผล เช่น Rationality หรือ Rational Expectation และ Common Knowledge ไม่สามารถอธิบายความมีเหตุมีผลในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์

ส่วนแนวคิดเรื่อง ระบบภูมิคุ้มกันในตัวของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยรวม กล่าวคือ มีลักษณะในการบริหารความเสี่ยง การกระจายความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยง การลดความเสี่ยง และการสร้างกลไกที่ก่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ยังมีข้อแตกต่างในด้านของหลักการตัดสินใจ ซึ่งทางสายกลางเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจได้แทนหลัก Optimization และอาจจะเหมาะสมกว่าภายใต้ข้อจำกัดของความไม่แน่นอนจากอนาคต

สำหรับเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้และคุณธรรมในระบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้ 3 ด้าน คือ รอบรู้ในวิชาการต่าง ๆ รอบอบในการเชื่อมโยงและระมัดระวังในการนำความรู้ไปใช้ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรมที่ต้องมีคุณธรรมในมิติของจิตใจและการกระทำที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียร ตามสรุปองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2548)

จากองค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานของเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้และคุณธรรม

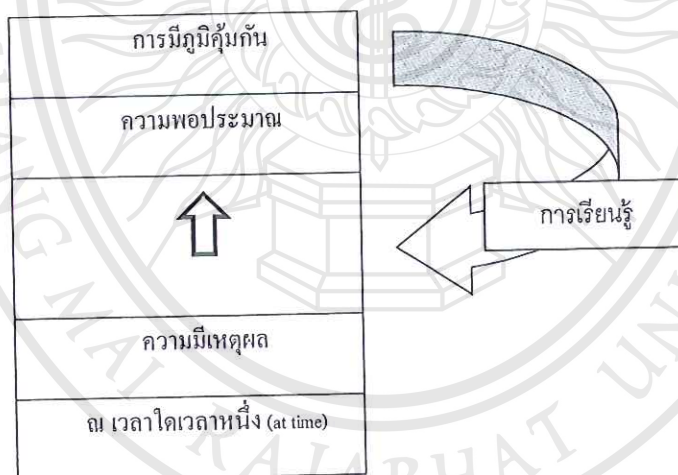
นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของคนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยแยกเป็นคุณลักษณะ 3 ประการ ตามคำนิยามของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. มีความพอประมาณ หมายถึง ยึดถือวิถีไทย อยู่แต่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดทางสายกลาง และอยู่กินตามฐานะ
2. มีเหตุผล หมายถึง การใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง มีการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่หลักลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยงหรือการกู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั้ง 3 ประการ และความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขทั้ง 2 ประการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ข้อสรุป ดังนี้

1. คุณลักษณะทั้ง 3 ประการ มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและมีได้หลายรูปแบบ โดยได้แสดงให้เห็นถึงตัวอย่างของความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั้ง 3 ประการในรูปแบบหนึ่ง คือ ความมีเหตุผลเป็นพื้นฐานของความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว กล่าวคือ ความมีเหตุผลเป็นกระบวนการเสริมสร้างให้ความพอใจเป็นไปอย่างพอประมาณ ระดับของความพอประมาณก็จำเป็นต้องมากพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และการมีภูมิคุ้มกันในตัวก็จะช่วยเสริมสร้างให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีเหตุผลในระยะยาว

แผนภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ 3 ด้าน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546)

2. เจื่อนไขความรู้และคุณธรรม จำเป็นที่ต้องอยู่คู่กันอย่างสมดุลภายใต้ระบบเศรษฐกิจพอเพียง หากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแล้วสามารถทำให้กระบวนการตัดสินใจผิดพลาด และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน

ทั้งนี้ ในทัศนะของคณะผู้ศึกษาวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ ได้นำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะ 3 ประการและเจื่อนไข 2 ประการ ในลักษณะเป็นการนำปัจจัยในเรื่องความรู้และความดีมาประมวลรวมกับความมีเหตุผล หากได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและลงมือกระทำอย่างจริงจัง ก็จะนำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่การดำเนินการงานและการพัฒนาสังคม ดังนั้น ความมีเหตุผลบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติต่อไป

3. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในบริบทต่าง ๆ จากการศึกษาเอกสารและการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตของนักบริหาร นักวิชาการ นักการศึกษา ที่นำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ พบว่าสามารถใช้ได้ในทุกระดับ ทุกวงการ ตั้งแต่การดำเนินชีวิตในครอบครัว การบริหารองค์กร การวางแผนธุรกิจของบริษัท ภาคเอกชน การกำหนดนโยบายและการจัดสรรงบประมาณในภาครัฐ การพัฒนาวงการวิชาการ การพัฒนาท้องถิ่น ไปจนถึงการพัฒนาประเทศตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในภาคประชาชน และประชาสังคม (ลีลาภรณ์ บัวสาย, 2549) ผู้วิจัยจึงนำเสนอเนื้อหาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้าน/ระดับต่าง ๆ และลักษณะที่สองเป็นการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้าน/ระดับต่าง ๆ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้าน/ระดับต่าง ๆ ได้มีนักวิชาการและหน่วยงานหลายแห่งได้เสนอแนะไว้ คือ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) กล่าวว่า การประยุกต์นำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.1) โดยพื้นฐานก็คือ การพึ่งตนเองเป็นหลัก การทำอะไรอย่างเป็นขั้นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง

3.1.2) พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

3.1.3) การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละสัดส่วนแต่ละระดับ

3.1.4) กรอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ละด้านมี ดังนี้ 1) ด้านจิตใจ ได้แก่ มีจิตใจเข้มแข็ง ที่ตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนร่วม 2) ด้านสังคม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และ 4) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความคิด เป็นแนวพระราชดำริทางด้านการคิด 9 ประการ คือ 1) เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นเพดานความคิดแบบตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติทางการพัฒนา 2) เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นเพดานความคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectical) 3) เป็นแนวคิดที่ปฏิบัติให้เห็นจริงได้ 4) เป็นทฤษฎีที่มีความง่าย ไม่ซับซ้อน คนในทุกระดับสามารถเข้าใจ เข้าถึงและนำไปทำให้เห็นผลจริงทางปฏิบัติได้ 5) เป็นทฤษฎีอาศัยประสบการณ์ของประเทศไทยและลักษณะสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และลักษณะเด่นของความเป็นไทยเป็นพื้นฐาน 6) เป็นแนวคิดที่สมสมัยและเหมาะสมกับจังหวะเวลา 7) เป็นแนวคิดซึ่งแฝงไว้ซึ่งปรัชญาในการดำรงชีพและดำรงชาติ ไม่ใช่เป็นเพียงทฤษฎีทางเศรษฐกิจอย่างเดียวแต่เป็นทฤษฎีแบบบูรณาการ 8) เป็นแนวคิดที่มีพลังในการกระตุ้นผู้ยากไร้ เพราะผู้ปฏิบัติสามารถมีความสุขได้ตามอัตภาพที่เหมาะสมกับสถานะของตน และ 9) เป็นแนวคิดที่ปลอดด้านการเมือง ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ จึงเป็นแนวคิดที่มีความเป็นสากล

2. ด้านการเมือง การบริหาร และการปกครอง เป็นกลไกการพัฒนาทางการเมืองของประเทศที่เข้มแข็ง เพราะยึดหลักการของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

3. ด้านการพัฒนาสังคม เป็นการมองสังคมอย่างเป็นองค์รวม ไม่แยกการพัฒนาออกเป็น ส่วน ๆ ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนจิตสำนึกของตน

4. ด้านการวางผังภาคและเมือง สามารถนำไปสู่การวางผังภาค ผังเมือง และผังชนบท

5. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และน้ำ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งน้ำ การผลิตธัญญาหาร และการเพาะพันธุ์พืช

6. ด้านการเกษตรและการอารักขาพืช

7. ด้านการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเป็นการดำเนินชีวิตที่ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง และมีส่วนร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

8. ด้านจริยธรรม มุ่งเน้นมรรควิธีของการดำเนินทางสายกลางตามแนวพระพุทธ ศาสนา ผลสมกลมกลืนด้วยมิติทางด้านจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่ง สงเคราะห์เกื้อกูลพึ่งพาได้

9. ด้านการเรียนรู้และการศึกษา มีลักษณะการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นองค์รวม มีการพัฒนาชีวิตอย่างประหยัด เรียบง่าย สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ ทักษะวิธีการทำงานที่เน้นความเพียร โดยมีเป้าหมายสู่ความพอเพียงบนพื้นฐานของมนุษย์

สุเมธ ตันติเวชกุล และ สุทิน ลิปะชาติ (2549) เสนอว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ดังนี้

1. ระดับคนทุกวัย ทุกศาสนา สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) สอดคล้องกับหลักคำสอนของทุกศาสนาที่ให้ดำเนินชีวิตตามกรอบคุณธรรม 3) ไม่ทำการใด ๆ ที่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น 4) ไม่พึ่งพาทำอะไรที่เกินตนเอง 5) รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังของตน และ 6) ดำเนินชีวิตทางสายกลาง

2. ระดับบุคคล/ ครอบครัว สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ และ 4) มีความสุขและความพึงพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

3. ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ต้องมีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ และ 2) การจัดเตรียมนโยบาย แผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจควบคู่กันไป

4. ระดับนักธุรกิจ สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) สามารถกู้เงินมาลงทุนได้ เพื่อให้มีรายได้และต้องสามารถใช้หนี้ได้ 2) ต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร อดทน และรับผิดชอบต่อสังคม โดยพัฒนาประสิทธิภาพ การผลิต และ 3) รักษาความสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ พนักงาน บริษัท ผู้บริโภค และสังคมโดยรวม

5. ระดับนักการเมือง สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย และข้อบัญญัติต่าง ๆ หรือดำเนินวิธทางการเมืองให้ยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และผลประโยชน์ของส่วนรวม และ 2) มีทัศนคติและความคิดที่ตบตันพื้นฐานของความพอเพียง สุจริต มีความเพียร และมีสติในการทำกิจการต่าง ๆ

6. ระดับครูอาจารย์ สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ถ่ายทอด ปลุกฝังความรู้ ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กและเยาวชน 2) สอนให้คิดเป็น เข้าใจในหลักเหตุผล และ 3) มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของศีลธรรมและการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป

7. ระดับชุมชน สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) รวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของตนและชุมชน 2) มีความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกให้เกิดพลังทางสังคม และ 3) พัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

8. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ชุมชน/ สังคมหลาย ๆ แห่งร่วมมือกันพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) วางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมก่อน จึงค่อย ๆ ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญขึ้นไปตามลำดับ ๆ ต่อไป

9. ในการกำหนดนโยบายการคลัง สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) มีความพอดี ไม่มากเกินไปจนกระทบเสถียรภาพไม่น้อยเกินไปจนทำให้เศรษฐกิจชะงัก 2) มีเหตุผลและคล่องตัว 3) ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประเมินสถานการณ์รอบคอบ 4) ป้องกันปัญหาก่อนที่จะรุนแรงขึ้น และ 5) ดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความพอดี ไม่สูงไม่ต่ำจนเกินไป

10. ในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ควรมุ่งไปสู่การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อทำให้เกิดสติปัญญาความรอบรู้และศีลธรรมอันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและพอเพียง 2) สร้างระบบการศึกษาให้กับคนทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย 3) คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐาน และ 4) สร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนของ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2546) ได้นำเสนอการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับชุมชน ดังนี้ 1) รายจ่ายสมดุลกับรายรับ 2) ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล มีความจำเป็น ไม่ใช้สิ่งของเกินฐานะ ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ประหยัด 3) มีเงินออม แบ่งปันผู้อื่น ทำบุญ 4) มีจิตสาธารณะ มีความเอื้ออาทร 5) มีผู้นำที่ดี มีคุณธรรม มีเมตตาธรรม 6) รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลตนเอง 7) มีกระบวนการเรียนรู้ 8) พัฒนากิจกรรมบนพื้นฐานของศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุล และ 9) มีกระบวนการติดตามและพัฒนาอย่างเป็นพลวัต

3.2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้มีนักวิชาการ นำเสนอแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ หลายท่าน อาทิ สุขสรรค์ กันตะบุตร (2550) เสนอแนวปฏิบัติ สำหรับองค์กรแห่งความพอเพียง ดังนี้ 1) การมองไกล (Tele-vision) ได้แก่ การคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว การตัดสินใจเชิงนโยบาย 2) ให้คุณค่าแก่นุกลากรอย่างจริงจัง ได้แก่ พัฒนานุกลากรอย่างต่อเนื่อง ให้โอกาสแสดงฝีมือ 3) จริงใจ และปรารถนาดีต่อผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ เน้นตลาดเพื่อสังคม มองทุกภาคส่วนประกอบกัน และ 4) ลดความเสี่ยงด้านการมีสินค้าหลากหลาย (บริการหลากหลายรัฐ) ได้แก่ การลงทุนที่หลากหลาย การตลาดที่ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย

ไพฑูรย์ หาญสามัคคี (2549) เสนอกลยุทธ์ในการเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง จะต้องเริ่มต้นที่ตนเอง และองค์กรของตนเองก่อน สร้างความเข้าใจ และความร่วมมือร่วมใจที่จะดำเนินการ ดังนี้

1. การปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง และเข้มแข็ง เช่น 1) การประหยัดคอดอดมด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัว 2) การประหยัดด้านการใช้ทรัพยากร/พลังงานในหน่วยงาน 3) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 4) การลดละเลิกอบายมุข และ 5) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2. การรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องการเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง วิธีการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่องค์กรแห่งความพอเพียงนั้นถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ เนื่องจากต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งจะต้องเกิดความคิด ความเข้าใจและปฏิบัติตนอยู่บนความพอเพียงของแต่ละบุคคลในองค์กร หรือเป็นการระเบิดจากข้างใน แต่มีกระบวนการที่ส่งเสริม ดังนี้

2.1 การเรียนรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มต้นจาก 1) การเรียนรู้จากแนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติตามตัวอย่าง ซึ่งจะต้องแสวงหาบุคคลและชุมชนต้นแบบที่สามารถเรียนรู้ตามได้ 2) การแลกเปลี่ยนเครือข่ายชุมชน ในบางครั้งการมองอยู่ในองค์กรของตนเองนั้นไม่อาจเห็นได้ชัดเจน ควรมี

การศึกษาดูงานองค์กร ชุมชนที่เป็นต้นแบบในการนำระบบเศรษฐกิจชุมชนไปใช้ เพื่อจะได้ซึมซับรับเอาแนวคิดมาปรับใช้ และ 3) การเรียนรู้จากเครื่องมือในระดับชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ การดำเนินการด้านสหกรณ์ชุมชน บัญชีรายรับ รายจ่ายของชุมชน

2.2 การปฏิบัติสู่เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อได้เรียนรู้แนวคิดแล้วจะได้นำไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์แห่งเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) เลิกอบายมุขทุกประเภท 2) ลดรายจ่าย เพิ่มการออม แสวงหารายได้เสริมในทางที่ชอบ 3) ควบบริโภคน้ำ เหลือแจกจ่ายแบ่งปัน 4) การพึ่งพาตนเองในชุมชนและการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การทำธุรกิจแบบพอเพียง โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

กล่าวโดยสรุป การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้นมีอย่างหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพและบริบทที่แตกต่างกันออกไป เพราะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ให้เกิดขึ้นได้หลายด้าน โดยต้องพิจารณาตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและสถานะที่เผชิญอยู่

แนวคิดในการดำเนินธุรกิจแบบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs

ความหมายของ SMEs

SMEs ย่อมาจากคำว่า Small and Medium Enterprises แปลว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจ หรือ Enterprise หมายถึง สถานประกอบการ (establishment) หรือกลุ่มสถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตั้งแต่หนึ่งประเภทขึ้นไป ในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหลายแห่ง โดยที่การจัดรูปองค์การและการทำบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานซึ่งก็คือ การทำบัญชีและงบดุลของธุรกิจไม่สามารถแยกรายละเอียดแต่ละสถานประกอบการได้ ด้วยเหตุนี้วิสาหกิจจึงกว้างกว่าสถานประกอบการเพราะอาจหมายถึงสถานประกอบการหนึ่งแห่งหรือกลุ่มสถานประกอบการหลาย ๆ แห่งรวมกันก็ได้วิสาหกิจ (Enterprises) ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กิจการการผลิต (เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรม) 2) กิจการการค้า (การค้าส่ง และ การค้าปลีก) 3) กิจการบริการ

วิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อธุรกิจ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งภาคการผลิต ภาคการค้า ภาคการบริการ และภาคธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมตระหนักถึงบทบาทสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจของ

ประเทศไทย ได้เสนอโครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อรัฐบาลเพื่อเป็นเครื่องมือฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ โดยมุ่งเป้าหมายระยะสั้น คือ การช่วยกอบกู้และเสริมศักยภาพ SMEs ซึ่งเป็นฐานหรือรากหญ้าของระบบเศรษฐกิจไทยกับมีเป้าหมายระยะยาว คือ การสร้างผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ ที่เข้มแข็ง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจที่ประกอบการอยู่แล้วเพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างยั่งยืน ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2542 อนุมัติในหลักการการจัดตั้ง สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีคำสั่งที่ 153/2542 ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2542 ให้จัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นเพื่อถ่ายโอนภารกิจ การพัฒนาจากภาครัฐมาดำเนินการในรูปองค์กรสาธารณประโยชน์ (มูลนิธิเพื่อสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2542) ดังนี้

1. สนับสนุนและประสานการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาและสถาบันเฉพาะทางต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเครือข่าย
2. ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ประกอบการและบุคลากรที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในรูปแบบต่างๆ
3. ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มวิสาหกิจ
4. ศึกษาวิจัยทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
5. รับรองมาตรฐานวิชาชีพของบุคลากรที่ให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หากจำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวร เข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง หรือจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงาน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ความสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจ

1. ช่วยการสร้างงาน
2. สร้างมูลค่าเพิ่ม
3. สร้างเงินตราต่างประเทศ
4. ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
5. เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุน และสร้างเสริมประสิทธิภาพ
6. ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่ และภาคการผลิตอื่น ๆ
7. เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

คุณสมบัติของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

1. มีความกล้าในการตัดสินใจ
2. รู้จักที่จะเป็น “แม่งาน” หรือ “พองาน” (รู้จักวางรูปงาน)
3. พร้อมที่จะทำงานหนัก
4. เป็นคนก่อร่างสร้างตัว
5. มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองกำลังทำ
6. มีอริยาศีลดี
7. พูดยาสื่อความเข้าใจกับคนอื่นได้ดี
8. รู้จักสร้างและรักษามิตรภาพ
9. ยินดีที่จะแบกรับภาระรับผิดชอบ

สำหรับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนธุรกิจ SMEs มีมากมายหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน แบ่งเป็น

1. ด้านการลงทุน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ. ศูนย์บริการนักลงทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ฯลฯ

2. ด้านการเงิน ได้แก่ ศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และประชาชน, ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME

BANK) ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฯลฯ

3. ด้านการตลาด ได้แก่ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ

4. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สถาบันอาหาร สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สอท.) สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ฯลฯ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและนํางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ SMEs การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรต่างๆ และหลักการบริหารจัดการ นำเสนอไว้ ดังนี้

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกิจได้กลายเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามลักษณะของธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งไม่ขัดกับหลักของการแสวงหากำไร หรือแสวงหาผลกำไรจนเกินควรจากการเบียดเบียนประโยชน์ของสังคมโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดวิกฤตตามมา ตลอดจนให้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในธุรกิจอย่างประหยัด และอย่างมีคุณภาพ และเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ จากการศึกษาการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของ ทัศนญาณ อินทว้าง (2551) พบว่า ความพอเพียงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความเหมาะสมของการดำเนินกิจการ ทั้งในแง่ของขนาดของธุรกิจที่ไม่เล็กเกินไป หรือไม่ใหญ่จนเกินไป แต่เป็นไปตามอัตรภาพและสภาพแวดล้อม รู้จักทำเป็นขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า ความมีเหตุผล คือ การพิจารณาที่จะดำเนินงาน ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข ความมีเหตุผลในหน่วยการผลิตหรือภายในตัวกิจการเอง กับ

ความมีเหตุผลระหว่างตัวกิจการกับหน่วยอื่นๆ ในสังคม เช่นการให้ความสำคัญกับตัวชีวิตด้านพนักงานที่เป็นทรัพยากรสำคัญขององค์กร สำหรับการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การจัดองค์ประกอบของการดำเนินงาน ให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี เช่น การที่นักธุรกิจไม่สร้างภาระหนี้มากเกินไปจนเกินทุน ควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่สามารถบริหารจัดการได้เอง เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีก็สามารถดำเนินการแก้ไขได้ หรือการที่ธุรกิจมีโครงการถ่ายทอดทักษะและความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำด้วยการจัดฝึกอบรมให้พนักงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนลูกค้าเพื่อให้สามารถจัดส่งวัตถุดิบและปัจจัยในการผลิตหรือการบริการที่มีคุณภาพ การที่กิจการเอาใจใส่ดูแลชุมชน สิ่งแวดล้อม หรือลูกค้าของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้นำองค์ประกอบ 2 เงื่อนไขที่สำคัญ คือ ความรู้และคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ที่สามารถคิดพิจารณาอย่างถูกต้องด้วยเหตุผล ทำให้เห็นและเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างกระจ่างชัดทั้งในด้านการตลาด การเงิน การจัดการการผลิต และการบริการ อย่างไรก็ตาม การที่จะนำเอาความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แท้จริงได้ จำต้องมีคุณธรรมมาเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ มีความหนักแน่นอดทน ไม่ท้อถอย และความรอบคอบระมัดระวัง ซึ่งผู้ประกอบการจะสามารถเชื่อมโยงโดยนำความรู้มาสู่คุณธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลในทุกมิติ คือ มิติด้านทุนมนุษย์ มิติด้านทุนสังคม มิติด้านทุนสิ่งแวดล้อม และมิติด้านกายภาพ มีการพัฒนาจากหลักของการพึ่งตนเองให้เข้มแข็ง แล้วจึงพัฒนาขึ้นเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การสังเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน เพื่อดำเนินกิจการใดกิจการหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งสามารถประสานกับชุมชนสังคมอื่นได้อย่างดี

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 : ผลิตอาหารบริโภคเอง เหลือขาย ทำให้มีกินอิ่ม ไม่ติดหนี้ มีเงินออม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 : รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ทำเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรม แปรรูปอาหาร ทำธุรกิจป้อนน้ำมัน ขายอาหาร ขายสมุนไพร ตั้งศูนย์การแพทย์แผนไทย จัดการท่องเที่ยวชุมชน มีกองทุนชุมชนหรือ ธนาคาร หมู่บ้าน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 : เชื่อมโยงกับบริษัททำธุรกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งการส่งออก แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ง่ายๆ ก็คือ “การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างพอดี ไม่น้อย หรือไม่มากเกินไป ไม่เกิน ตัว” หรือหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ

ภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำความรู้
ต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต
และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความ
รอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้าน
วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ในการใช้ทรัพยากรที่พูดถึง จะ
ประกอบไปด้วย ทุน ที่ดิน แรงงาน วัตถุดิบ เครื่องจักร บุคลากร เป็นต้น ซึ่งสามารถแยกพิจารณา ใน
การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับทรัพยากรในแต่ละประเภท ได้ดังนี้

1. ด้ำนทุน ในการบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำเป็นจะต้องใช้เงินทุน
อย่างระมัดระวัง โดยทั่วไปแล้ว วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมมักจะประสบปัญหาขาดแคลนทุน
ในการประกอบกิจการเนื่องจาก ทุนส่วนตัวของผู้ประกอบการเองก็มีไม่ มาก

ในขณะที่ทุนจากภายนอกก็มักจะ ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร เนื่องจาก
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักจะมี การบริหารจัดการแบบครอบครัวและมีการบริหารที่ไม่เป็น
รูปแบบและไม่เป็นทางการ ทำให้สถาบันการเงินไม่เชื่อถือ จึงไม่สามารถ หาแหล่งเงินทุนจากสถาบัน
การเงินได้ หรือไม่ก็ได้รับการสนับสนุนแต่ต้องมีภาระในการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าธุรกิจขนาด
ใหญ่ ดังนั้นตามแนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นเช่นนี้ก็สามารถบอกได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
จำเป็นต้องใช้แหล่งเงินทุน ของตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งจะตรงกับแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่เป็นการผลิต
โดยไม่ติดหนี้ และมีเงินออมเพื่อลงทุนต่อในอนาคต

2. ด้ำนที่ดิน จะพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มักจะประสบปัญหาขาดแคลน
ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการดำเนินธุรกิจ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้กับธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจากทำเล
ที่ตั้งที่ดีมักจะมีต้นทุนค่าเช่า หรือค่าที่ดินที่มีราคาสูงทำให้วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ไม่
สามารถจัดหาได้ ปัญหาในด้านนี้เป็นสิ่งที่รัฐจะต้องเข้ามาช่วยเหลือ

ในขณะเดียวกันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็ต้องพยายามแสวงหาแหล่ง
ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมกับกำลังทุนที่มีอยู่ และ ต้องไม่ลงทุนเกินกำลังโดยการกู้ยืม เนื่องจากถ้าไปแข่งขัน
ในทำเลที่ราคาแพงมากจะไม่สามารถสู้กับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ที่เป็นอุตสาหกรรมได้จาก
สาเหตุเงินทุนมีไม่เพียงพอต่อการบริหารสภาพคล่อง

โดยมีอีกแนวทาง คือ การเข้าไปร่วมมือกับธุรกิจที่มีช่องทางจำหน่ายในทำเลที่มีศักยภาพ
ที่ดีเพื่อให้สินค้าของชุมชนมีช่องทาง จำหน่ายที่มีศักยภาพต่อไป

3. ด้านวัตถุดิบ จะพบว่าสินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักจะเป็นสินค้าที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นหลัก โดยเน้นที่การผลิตที่มีรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีความแตกต่างจากคู่แข่งอย่างชัดเจน ซึ่งการเน้นใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ก็จะช่วยลดการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ

กล่าวได้ว่า แนวเศรษฐกิจพอเพียง จะเน้นปัญญาเป็นวิธีการผลิตแทนการเน้นทุนในฐานะปัจจัยการผลิตที่สำคัญแต่ เพียงประการเดียว โดยในกระบวนการห่วงโซ่อุปทานจะต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่จัดหาวัตถุดิบให้แก่นักธุรกิจในลักษณะ ที่ไม่เน้นกำไรมากเกินไปจนจนทำให้สุดท้ายแล้ว สินค้าที่ผลิตออกมาไม่สามารถแข่งขันได้เนื่องจากมีต้นทุนที่สูงเกินไป ในขณะที่เดียวกันผู้ค้าทั้งปลีกและส่งจำเป็นต้องจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมด้วยเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพที่เหมาะสมกับราคาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังสามารถร่วมมือกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยการนำสินค้าของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการส่งออก ผ่านธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีคู่ค้าในต่างประเทศที่มีตลาดและช่องทางจำหน่ายที่อยู่ออยู่แล้วได้

4. ด้านเครื่องจักร จะพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเน้นใช้เครื่องจักรเครื่องมือต่างๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสินค้าส่วนใหญ่ที่ผลิตออกมาจะเป็นงานหัตถกรรมซึ่งจะต้องใช้แรงงานคนเป็นหลักที่มีทักษะฝีมือค่อนข้างสูง ในการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะพบว่า สามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดีเนื่องจากสินค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเป็นสินค้าในชุมชนที่ไม่เน้นใช้เครื่องจักรที่มี ต้นทุนสูง ทำให้ไม่ต้องลงทุนมากหรือกู้เงินเพื่อมาลงทุนทำให้เป็นหนี้สินต่อไป

แต่ขณะเดียวกันผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในเครื่องมืออุปกรณ์เหล่านี้อาจจะไม่สูง หรือต้องใช้เวลาในการคืนทุนพอสมควร เนื่องจากกำไรจากสินค้าย่อมจะไม่สูงนัก แต่ก็ตรงกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการผลิต ที่ไม่เน้นที่กำไรแต่เน้นทุนทางปัญญา เป็นสำคัญ

5. ด้านบุคลากร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะให้ความสำคัญการทำงานร่วมกันของชุมชนหรือใช้แรงงานในท้องถิ่นเพื่อให้ ไม่เกิดปัญหาที่คนเหล่านี้จะต้องย้ายถิ่นฐานเข้ามาในเมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมาก วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมก็มีลักษณะที่เน้นการทำงานเพื่อผลิตสินค้าร่วมกันในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องใช้ทักษะความรู้ของบุคลากรในท้องถิ่นเช่นกัน ทำให้สามารถนำแนวคิดทั้งสองใช้ร่วมกันได้

ในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมจะต้องเน้นในเรื่อง ความมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกันแต่ จะไม่เน้นการผลิตในปริมาณมากๆ แต่จะให้ความสำคัญกับ

การผลิตที่มีความแตกต่างและมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจน ยกตัวอย่างธุรกิจขนาดใหญ่ที่สามารถนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ได้จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจ นั้นคือ บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

จากการศึกษาพบว่า แพรนด้า จิวเวลรี่ เป็น บริษัทเครื่องประดับที่มีรายได้สูงถึง 1,068 ล้านบาท ในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2549 โดยเติบโตสูงกว่าระยะเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2548 ถึงร้อยละ 16.8 ในภาวะที่มีปัจจัยลบต่างๆ มากมายที่มีผลกระทบต่อทางส่งออก เช่น ปัญหาราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างมาก แต่บริษัทก็สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง และมีพนักงานมากกว่า 3,500 คน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นชัดยิ่งขึ้นจากการสรุปข้อมูลของโครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ระบุว่า “แพรนด้า” เป็นหนึ่งในองค์กรที่มีแนวทางการบริหารธุรกิจในภาพรวมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความพอประมาณ บริษัทมีความพอประมาณในด้านการผลิตและรับคำสั่งสินค้า โดยเน้นการผลิตเพื่อกลุ่มลูกค้าชั้นดีที่มีช่องทางการขายชัดเจนกว่าการ ขยายกำลังการผลิตอย่างกว้างขวาง และมีความพอประมาณในการแสวงหากำไร อาทิ ยึดหลักความเสี่ยงปานกลางเพื่อกำไรปกติ โดย ให้ความสำคัญต่อคู่ค้าทางธุรกิจ ผู้ถือหุ้น สังคม สิ่งแวดล้อม และพนักงาน ไม่เอาเปรียบบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ยึดถือหลักการแบ่งปันและไม่เบียดเบียนเพื่อให้คู่ค้าทางธุรกิจดำรงอยู่ได้ ทำให้คู่ค้าไว้วางใจและมีโอกาสธุรกิจใหม่มาเสนอ ขณะเดียวกัน ยังมีความพอประมาณในการก่อหนี้และขยายการลงทุน แม้บริษัทจะกู้ยืมเงินตราต่างประเทศในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยไม่ป้องกันความเสี่ยง ส่งผลให้บริษัทไม่สามารถชำระหนี้บางส่วนได้ตามกำหนด แต่ปัจจุบันบริษัทได้มีการปรับโครงสร้างหนี้ทั้งหมด และรักษาสัดส่วนหนี้ต่อทุนไม่ให้เกิน 2 เท่าโดยล่าสุดพบว่าอัตราหนี้สินต่อทุนในไตรมาสที่ 3 ของปี 2549 มีค่าเพียงประมาณ 0.5 เท่า ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำมาก อันแสดงถึงว่าบริษัทเน้นการเติบโตด้วยศักยภาพของตนเองไม่เน้นการกู้ยืม

ด้านความมีเหตุมีผล บริษัทรู้จักลูกค้า รู้จักตลาด รู้จักคู่แข่ง และรู้จักตนเอง โดยเข้าใจความสามารถหลักในการผลิตเครื่องประดับ บนเรือนทองคำ หรือเนื้อเงินในช่วงราคา 5-250 เหรียญสหรัฐ ทั้งยังใช้กระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพในการขยายการผลิตไปยังประเทศที่มีแรงงานถูกกว่าเพื่อรักษาการแข่งขันในตลาดล่าง ขณะที่แรงงานไทยที่มีความประณีตสูงในการเจียระไนซึ่งก็เป็นการใช้บุคลากรที่เน้นทักษะแต่ไม่เน้นการลงทุน ในเครื่องจักรมากๆ อันเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนมากขึ้นด้วย ในการนี้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทางสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม(สสว.) ได้กำหนดแผนแม่บท

ส่งเสริมเอสเอ็มอี ฉบับที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2554 โดยนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพร้อมกับทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผลิต ภาพและลดต้นทุนการผลิตให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ได้อย่างเต็มที่ และในการนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ 6 ด้านคือ

1. การส่งเสริม SMEs ระดับสาขา ด้วยการปรับโครงสร้างจากเดิมที่รับจ้างผลิต หรือ OEM (Original Equipment Manufacturing) ซึ่งเป็นการผลิตที่เน้นรับจ้างผลิตซึ่งจะได้ผลตอบแทนเพียงค่าจ้าง ค่าแรง ให้เป็น OBM(Original Brand Manufacturing) ซึ่งเน้นสร้าง ตราสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และผลตอบแทนให้กับสินค้ามากขึ้น สร้างการเชื่อมโยง Value Chain และ Supply Chain เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างบูรณาการ และการยกระดับวิสาหกิจระดับรากแก้วหรือ OTOP ให้ไปสู่ระดับสากลให้มากขึ้น
2. การส่งเสริม SMEs ระดับกิจการ ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกระดับ ไม่ว่าจะอยู่ในระยะเริ่มต้น อยู่ในระยะ เติบโต หรือระยะฟื้นตัวก็ตามโดยทางสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม(สสว.) จะมีการส่งเสริม แบบครบวงจรทั้งด้านการ ให้ความรู้จนถึงให้ทุนในการประกอบการ
3. การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ ด้วยการสร้างค่านิยมในการเป็นผู้ประกอบการ ที่มีจริยธรรม โปร่งใส ประหยัด และ การสร้างโอกาสให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ และสร้างศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้กับวิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาดย่อมทุกระดับ
4. การพัฒนาปัจจัยเอื้อในการดำเนินธุรกิจ ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการข้อมูลสำหรับ SMEs การส่งเสริม SMEs ด้านการเงินและการตลาด การพัฒนาระบบลอจิสติกส์ การลดกฎระเบียบ เพื่อลดอุปสรรคและเอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของ SMEs
5. การส่งเสริมด้านสังคม ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยจะต้องให้ความสำคัญ กับการทำธุรกิจที่ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมหรือมีผลกระทบต่อชุมชนในระยะยาว ซึ่งมีตัวอย่างที่ดีจากการศึกษาของ กลุ่มนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนแม่กลอง พบว่า ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากโดยไม่ต้องการให้เน้นผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ แล้วทำให้สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ต้องได้รับ ผลกระทบ เช่น การทำลายวัฒนธรรมความเป็นอยู่

ในท้องถิ่น หรือนำในแม่น้ำลำคลองต้องเน่าเสีย ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่ดีและควรจะสนับสนุนให้เกิดขึ้นในชุมชนอื่นๆ อีกด้วย

6. การบริหารจัดการงานส่งเสริม SMEs เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริม SMEs การสนับสนุน SMEs แบบ Knowledge based Management และการติดตาม ประเมินผลการส่งเสริม SMEs อย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงมาให้เป็นแนวคิดสำหรับทุก ท่านที่ดำเนินธุรกิจอยู่เพื่อให้สามารถนำไป ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์ ต่อท่านผู้ประกอบการและสังคมโดยรวมต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้าแล้วย้าอีกแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ใครต่อใครก็ต่อว่าว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไร ด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วย เหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา: ๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

แผนภาพที่ 2.3 เศรษฐกิจพอเพียง

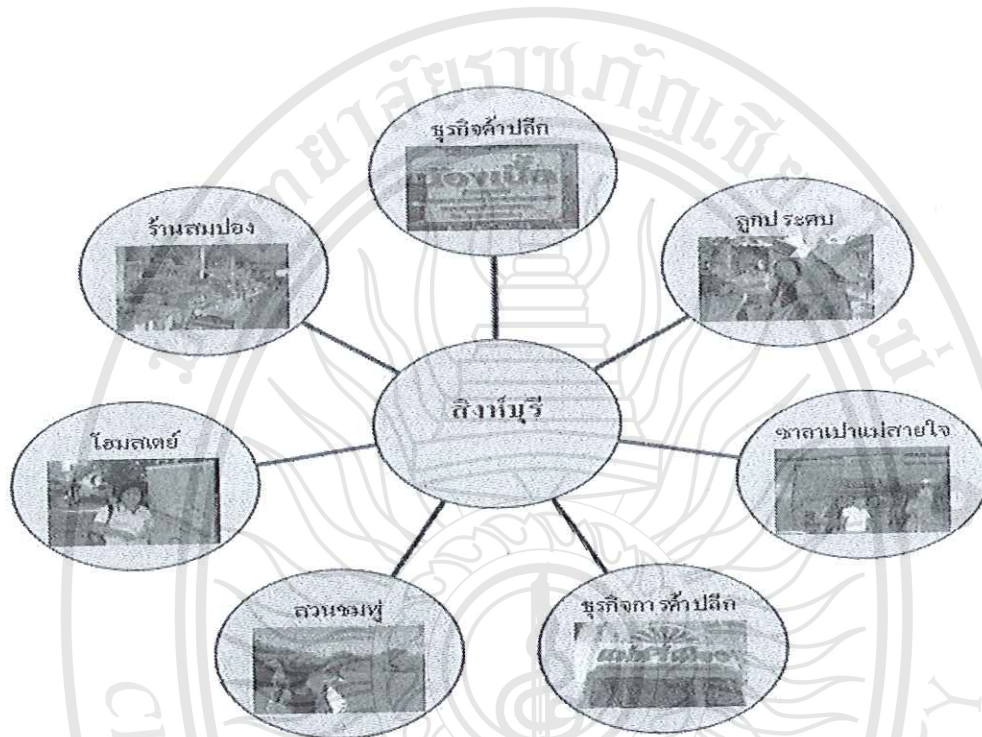

ที่มา : กัญญมน อินทวน :2552

ความสำคัญของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ

การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจได้กลายเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ โดยจะเห็นว่าเป็นการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์แหล่งความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลให้แก่ชุมชนและนอกชุมชนหรือในธุรกิจประเภทเดียวกันหรือธุรกิจต่างประเภท ซึ่งหลักการนี้จะกระตุ้นจิตสำนึกในการพัฒนาเศรษฐกิจได้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงการระดมและประสานการใช้ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และเงินงบประมาณเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาธุรกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าชุมชนต่างๆ ได้มีการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนราชการและเอกชน รวมทั้งภาครัฐได้สร้างนโยบายเพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยเน้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสถานประกอบการต่างๆ ตลอดจนผู้ที่ตกงาน นโยบายของภาครัฐในการที่จะพลิกฟื้นสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจนี้ จึงก่อเกิดแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับประเทศไทยด้วยการนำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ รวมทั้งการคำนึงถึงเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ดังปรากฏในพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทย และต่อมาได้มีการประมวลและได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ 2542 (กัญญามน อินทว้างและวิมลภา ศรีทองพิมพ์ : 2551)

ภาพที่ 2.4 แนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

ที่มา : ทัศนญาณ อินหว่างและวัลลภา ศรีทองพิมพ์ : 2551

ในปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น โดยให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด มีขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ มีขนาดธุรกิจที่พอเหมาะกับตลาด ใช้พลังงานเหมาะสมกับการผลิต เน้นด้านมิติทางสังคม มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเพื่อกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชน และการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทเอกชน ที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ มีการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพนักงานให้เข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างต่อเนื่อง (ทัศนญาณ อินหว่าง

และวัดผลา ศรีทองพิมพ์ : 2551) การดำเนินธุรกิจด้วยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้น ผู้ประกอบการมีความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในด้านกระบวนการดำเนินงานและด้านผลผลิตเป็นส่วนใหญ่ เช่น การที่ผู้ประกอบการสามารถเผชิญภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจได้ สามารถใช้ภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ มีความเอื้อเฟื้อต่อกันในกลุ่มและนอกชุมชน และในด้านผลลัพธ์ที่ได้จากการทำธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีกลุ่ม ชุมชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ มีการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างเข้าใจและประหยัด มีจิตสาธารณะ มีกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น รวมทั้งมีทรัพย์สินและปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น

แนวคิดในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเป็นเรื่องของระบบการจัดการขั้นพื้นฐานในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งต้องมีปัจจัยนำเข้า (Input) นั่นคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางกายภาพ เทคโนโลยี ทรัพยากรด้านการเงิน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการในการจัดการ นั่นคือ การจัดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า กระบวนการจ้างงานที่มีศักยภาพ ราคาไม่แพง สามารถหาได้ในท้องถิ่น และการจัดการด้านการเงินด้วยการบริหารการเงินให้มีความเสี่ยงต่ำ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือ ความพอประมาณ นอกจากนี้ ยังพบว่า กระบวนการด้านความมีเหตุผลสามารถนำไปเป็นกระบวนการจัดการได้ในด้าน การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ราคาไม่แพง และเหมาะสมกับธุรกิจ มีการจ้างงานที่ถูกต้องกับงานที่ทำ ใช้วัตถุดิบในพื้นที่และพัฒนาตนเองและพนักงานให้มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การที่สามารถจัดการกับการกระจายความเสี่ยงด้วยการหาผลิตภัณฑ์ใหม่ล่าสุด ไม่ทำให้เกิดพอดีหรือ ตามหลักของระบบการบริหารงานของญี่ปุ่นที่เรียกว่า การทำให้พอดี (Just in Time) และการรู้จักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น จะเห็นว่า กระบวนการของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ กระบวนการจัดการ (Process) สำหรับผลผลิตและผลลัพธ์ ก็คือ สิ่งที่เป็นผลิตภัณฑ์และคุณภาพที่องค์กรและสังคมจะได้รับ

สภาพบริบทของบริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่น เอ็นจิเนียริง ซิซเซ็ม จำกัด

ประวัติความเป็นมา ของบริษัท (Company Background)

บริษัท วีแอนด์วี คอนสตรัคชั่นเอ็นจิเนียริงซิซเซ็ม จำกัด เป็นบริษัทที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากผลงานการบริหารงานก่อสร้าง ที่มีประสบการณ์ในการทำงานโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ และเอกชน เป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อบรรจุเอาความเชี่ยวชาญในทุก ๆ ด้าน ของงานก่อสร้างจาก

ประสบการณ์ของผู้ก่อตั้งในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาของการทำงาน และนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริษัทจวบจนกระทั่งปัจจุบัน นับได้ว่าบริษัทเป็นหนึ่งในบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจนี้แบบมืออาชีพบริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่นเอ็นจิเนียริงซิททีแอด จำกัด จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ทะเบียนเลขที่ 0105547148252 ประกอบธุรกิจการรับเหมาก่อสร้างและติดตั้งงานระบบทุกประเภท ได้ดำเนินธุรกิจกับทั้งภาคเอกชน และ หน่วยงานของรัฐ และได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจากผลงานที่ส่งมอบงานต่อลูกค้าเป็นอย่างดี ปัจจุบันได้จัดให้มีการพัฒนาความสามารถในการดำเนินธุรกิจทางด้าน การก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ตลอดจนอาคารโรงงาน ให้ได้มาตรฐานตามระบบสากล ทำให้ได้ผลงานที่ดีตามความต้องการของลูกค้าโดยมีทั้งทีมงาน สถาปนิก และ วิศวกรที่มีความสามารถตลอดจนช่างฝีมือแขนงต่างๆ มาร่วมงานเพื่อสร้างผลงานที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ

ธุรกิจที่บริษัทให้บริการ (Service) ประกอบด้วย

- 1.รับเหมาก่อสร้างงานอาคาร ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่
- 2.รับเหมาก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาด ทุกประเภท
- 3.รับเหมาก่อสร้างบ้านบนที่ดิน
- 4.รับเหมาก่อสร้าง Apartment หอพัก ตามความต้องการลูกค้า
- 5.งานระบบไฟฟ้า ไฟฟ้าสื่อสาร ระบบปรับอากาศ งานเทคโนโลยี สารสนเทศ (IT)

บริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่น เอ็นจิเนียริง ซิททีแอด จำกัด หมายถึง บริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของบริษัทเกี่ยวกับงานรับเหมาก่อสร้างอาคาร อาคารพาณิชย์ อาคารที่พักอาศัย สถานที่ทำการ ถนน สะพาน เขื่อน อุโมงค์และงานก่อสร้างอย่างอื่นทุกชนิด รวมทั้งรับงานโยธาทุกประเภท ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 โดยมีนายวัชร นุตระแก้ว เป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัท สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 37/742 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120 ในการก่อตั้งครั้งแรก ได้จดทะเบียนนิติบุคคลเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด บริหารงานโดยหุ้นส่วนผู้จัดการ เป็นกรรมการบริหาร และจัดให้มีทีมงานบริหารในแต่ละฝ่ายขององค์กร โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายๆ คือ ฝ่ายบริหารงานโครงการ ฝ่ายบริหารงานบุคคลธุรการ และ ฝ่ายบริหารงานบัญชีการเงิน โดยในส่วนของการจัดซื้อจะขึ้นตรงกับฝ่ายบัญชีการเงิน ซึ่งได้วางแผนงานและเป้าหมายการเติบโตขององค์กรให้เป็นไปตามระยะเวลาและผลประกอบการในแต่ละโครงการที่ได้ดำเนินการเพื่อจะทำการประเมินผลประกอบการต่อหน่วยการลงทุนนั้น ๆ จึงมอบหมายให้แต่ละฝ่ายจัดแผนการทำงานให้สอดคล้องกับแต่ละโครงการที่ดำเนินการและจัดให้มีการทำผังขององค์กรในแต่ละ

ฝ่าย โดยให้ยึดนโยบายจากคณะกรรมการบริหารมาจัดการบริหารงานในแต่ละฝ่าย ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานและตลอดจนการทำงานของพนักงาน

ประวัติผลงาน

1. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ 216 ล. ปรับปรุง 29 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จ.แม่ฮ่องสอน
2. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 โรงเรียนบ้านซอเบะ จ.แม่ฮ่องสอน
3. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 โรงเรียนขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน
4. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 โรงเรียนบ้านนาหลวง จ.แม่ฮ่องสอน
5. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/28 โรงเรียนวัดจั่วเต่า จ.เชียงใหม่
6. การก่อสร้าง บ้านพักครู แบบ 203/27 รร.บ้านแม่ระนา จ.แม่ฮ่องสอน
7. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ 324 ล (ตอกเข็ม) รร.ชุมพล โพนพิสัย จ.หนองคาย
8. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 รร.ไทยรัฐ 71(ก่อสร้างคลองค่าน)

จ.สมุทรปราการ

9. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 105/29 รร.วัดเกาะแก้ว จ.สมุทรปราการ
10. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ 324 ล (ตอกเข็ม) รร.ชุมพล โพนพิสัย จ.หนองคาย
11. การก่อสร้าง อาคารเรียน แบบ สปข. 2/28 โรงเรียนคลองพระยานาคราช

จ.สมุทรปราการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ในระดับองค์กร เช่น สถานศึกษาและองค์กรทางสังคมโดยผู้วิจัยใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบความคิดในระดับปฏิบัติการ แต่ไม่ได้ศึกษาเชิงลึกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเป็นแบบกรอบทางทฤษฎีในวิจัยแต่อย่างใดดังเช่นงานวิจัยต่อไปนี้

ในปี พ.ศ.2547 สหทัย พลปิดพี ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ประการ คือ 1) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น 2) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลกระทบมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 3 ประการจะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน 2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแบ่งได้ 4 ด้าน คือ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล จึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ 3. การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนโดยตรง และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบที่ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง 4. แนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาความรู้และคุณธรรมในตัวบุคคลผ่านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และการพัฒนาชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน อย่างสมดุลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

งานวิจัยของ ชาญชัย เพ็ชรประพันธ์กุล (2550) ศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย จากแนวปรัชญาสู่การนำไปปฏิบัติจริง พบว่า จากการใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) จะสามารถชี้ให้เห็นว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีความสมบูรณ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามครบถ้วนที่จะใช้ในการอธิบายปัญหาการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พร้อมทั้งมีพลังในการอธิบายได้ดีกว่าแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาประเทศทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาการเมือง ตัวแปรต้นหรือตัวแปรเหตุมีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ คือ การต้อง “เลือก” ระหว่าง ความพอเพียงพอประมาณกับการแข่งขัน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการจัดการ คือ การต้อง “จัดการ” การดำเนินงานทุก

ขั้นตอนอย่างมีแบบแผน ด้วยเหตุด้วยผล โดยอยู่บนพื้นฐานหลักวิชาที่ถูกต้อง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ คือ การต้อง “มี” คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียรพยายาม ความอดทน บนพื้นฐานความมีสติและปัญญาของประชาชนทุกระดับ นักทฤษฎี นักธุรกิจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วน สุขสรรค์ กันตะบุตร (2550) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการตรวจสอบกิจกรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจไทย หลายแห่ง คือ ธุรกิจขนาดกลางและย่อม 296 แห่งจากอุตสาหกรรมหลัก 6 กลุ่ม คือ ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท บ้านอนุรักษ์กระต่ายสา โรงพยาบาลเทพารินทร์ บริษัทแพรนด้า จิวเวลลี่ จำกัด (มหาชน) บริษัทโทรเพรซิเดนท์ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โดยที่ทั้งหมดได้ผ่านวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 มาได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสามารถที่จะรักษาสมดุลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์กร และสามารถยืนหยัดท่ามกลางความยากลำบากทางเศรษฐกิจและสังคมได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่า องค์กรธุรกิจไทยเหล่านี้ มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันซึ่งสวนทางกับแนวทางในการดำเนินธุรกิจกระแสหลัก แนวทางเหล่านี้ยังสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ 1) มุ่งการณ์ไกลในการบริหารจัดการธุรกิจ ไม่มุ่งหวังเพียงแต่การสร้างกำไรสูงสุดในระยะสั้น 2) ตระหนักในคุณค่าของพนักงานอย่างจริงใจ และ ไม่มีการปลดพนักงานในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 3) มีความรับผิดชอบต่ออย่างเป็นรูปธรรมต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจที่หลากหลาย รวมถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยแสดงให้เห็นประจักษ์ทางกิจกรรมทางธุรกิจที่ดำเนินอยู่ และ 4) พัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์และขบวนการในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังได้เปรียบเทียบแนวทางในการดำเนินธุรกิจขององค์กรธุรกิจที่มีความยั่งยืน 28 องค์กรแห่งโลกตะวันตก (เช่น BMW HSBC และ Nordstrom) ว่าสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ผลการศึกษายืนยันว่า แนวทางในการดำเนินธุรกิจขององค์กรที่มีความยั่งยืนแห่งโลกตะวันตกเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจไทยดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ในองค์กร อาทิ วัดนา ศรีสัตย์-วาจา (2549) ศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และความเชื่อทางพุทธศาสนาของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตวังทองหลาง พบว่า 1) ข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และความเชื่อทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้าราชการครูเพศหญิง มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าข้าราชการครูเพศชาย และ 3) การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อทางพุทธศาสนา

สำนักเขตตรวจราชการที่ 13 (2550) วิจัยการติดตามประเมินผลการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดเป็นรูปธรรม สามารถเผยแพร่ให้สถานศึกษาและผู้สนใจนำไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม ผลการติดตามประเมินผล พบว่า สถานศึกษาที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ได้นำกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มากที่สุด โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้

ด้านที่ 1 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้บริหารและครู พบว่า กิจกรรมหรือโครงการที่ปฏิบัติมากที่สุด 5 อันดับ ดังนี้ 1) แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน 2) แบบอย่างวิถีพอเพียงหลักเลียงความจน 3) อยู่แบบพอเพียงด้วยวิถีไทย 4) ตามรอยพ่ออย่างพอเพียง 5) คุณธรรมนำชีวิตสู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหมายความว่า สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ที่ประสบความสำเร็จก็เพราะผู้บริหารและครูได้ดำเนินชีวิตแบบพอเพียงเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนและชุมชน สถานศึกษาเหล่านี้จึงได้รับการยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับเขตตรวจราชการ

ด้านที่ 2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ด้านกระบวนการบริหารจัดการในสถานศึกษา พบว่า กิจกรรมหรือโครงการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 5 อันดับ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การบริหารจัดการที่พอเพียง 3) การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ 4) การพัฒนาครูสู่การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน 5) การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการแบบพอเพียงพยายามบริหารจัดการ โดยยึดหลักการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและตามหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นที่ยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและเขตตรวจราชการเป็นอย่างดี

ด้านที่ 3 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า กิจกรรม โครงการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 5 อันดับ ดังนี้ 1) โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) เกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน 3) การจัดการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 4) เกษตรเพื่ออาหารกลางวัน 5) อาหารกลางวันแบบยั่งยืน ซึ่งสรุปได้ว่า สถานศึกษาเหล่านี้ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการเกษตรเป็นส่วนมาก เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ชิดตัวเด็กในชุมชน เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน อันเป็นการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล และขยายผลไปเป็นการพัฒนาระดับองค์กรที่ยั่งยืนได้

งานวิจัยของอรรถพล อนันตวรสกุล (2552) เรื่องการสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่มีการจัดดำเนินการอยู่ในโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประกอบด้วย การบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการบูรณาการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาทั้งนี้การบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนพบทั้งในขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ในด้านการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน ทำโดยการสังเคราะห์บทเรียนในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบร่วมกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของเกรทวอล พระพรหมคุณาภรณ์ และ สุนนอมรวิวัฒน์ สรุปได้เป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเผชิญสถานการณ์ใหม่ ขั้นที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้นการแก้ปัญหาจนเกิดการตระหนักในคุณค่า ขั้นที่ 4 การถอดบทเรียนด้วยหลักคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และขั้นที่ 5 การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2553) ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์บทเรียนและนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอนในการ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การพัฒนารูปแบบที่คาดหวังด้วยการวิเคราะห์เอกสาร 2) การพัฒนารูปแบบที่เป็นไปได้ ด้วยวิธีการศึกษาในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ 10 แห่ง และ 3) การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมด้วยการตรวจสอบซ้ำในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ สรุปผลการวิจัยดังนี้ คือ

องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผล 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

แนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ควรดำเนินการคือ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนากิจการการจัดการ 5) จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และ 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์ (2555) ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์บทเรียนและนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ 1) การพัฒนารูปแบบที่คาดหวังด้วยการวิเคราะห์เอกสาร 2) การพัฒนารูปแบบที่เป็นไปได้ ด้วยวิธีการศึกษา และ 3) การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมด้วยการตรวจสอบซ้ำในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์บทเรียนการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างได้พบว่า

1.1 งานบริหารวิชาการ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระ โดยเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชน ของตนเอง อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีสติปัญญาและยึดมั่นในทางสายกลาง และดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อดทนแบ่งปัน รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตลอดจนรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการ ความจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนตามความรู้ ความสนใจ และศักยภาพ

ของแต่ละคน และยังมีการประสานความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น และนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 งานบริหารงบประมาณ มีการจัดทำและเสนอขอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และมีการจัดทำรายละเอียดโครงสร้างแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ในการบริหารการเงิน บัญชี และการจัดซื้อจัดจ้าง

1.3 งานบริหารบุคคล มีการวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา และมีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น ตลอดจนมีความยุติธรรมในการขอเลื่อนขั้นและเลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งมีความเสมอภาคในการได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ

1.4 งานบริหารทั่วไป มีการใช้อาคารสถานที่อย่างประหยัด คุ่มค่า ตลอดจนมีการบำรุง ดูแล และพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษา รวมทั้งมีความเอื้อเฟื้อบริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนารูปแบบได้ดำเนินการโดยศึกษาความสอดคล้องระหว่างแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ที่ยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งยึดตามเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

การดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบที่คาดหวัง เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบที่เป็นไปได้ โดยใช้วิธีการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๕ แห่ง เพื่อศึกษารายละเอียดของรูปแบบที่เป็นไปได้ตามบริบทของสถานศึกษาในจังหวัด เชียงใหม่

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมโดยวิธีตรวจสอบซ้ำกับกลุ่มเป้าหมายเดิม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะเน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ถึงรากฐานสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และมีการวัดผลและประเมินผลตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีการกำหนดเครื่องมือวัด วิธีการ และเกณฑ์การประเมินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในภาพรวมสูงขึ้น

2. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการต่างๆ อย่างกลมกลืน ชีดหลักความมีเหตุผล และความพอประมาณ

2.2 กิจกรรมส่งเสริมการประหยัดและอดออม มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของครู และนักเรียน รวมทั้งขยายผลไปสู่ชุมชนด้วย

2.3 กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีจิตอาสาและการดำเนินวิถีชีวิตที่พอเพียง

2.4 กิจกรรมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินการที่ได้ผลเป็นอย่างดี มีกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน มีเครือข่ายผู้ปกครอง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูกับผู้ปกครอง และกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ องค์ประกอบและเงื่อนไข 2 ประการพบว่า

ความพอประมาณ ครูส่วนใหญ่ได้นำหลักการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาที่สอนที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและระยะเวลา การจัดงบประมาณมีความเหมาะสมกับโครงการ การจัดแหล่งการเรียนรู้เหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการ มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

ความมีเหตุผล พบว่า ครูสอนโดยนำแนวคิดและแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างถูกต้อง มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนและมีเหตุมีผล

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พบว่า มีการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับวิถีชีวิต มีการกำกับ นิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อป้องกันความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย การประหยัดพลังงาน การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมเพื่อการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างหลากหลาย

เงื่อนไขความรู้ พบว่า ครูและนักเรียนเกิดความรู้ ตามแนวคิดและการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ การจัดทำโครงการ และเกิดการเรียนรู้วิชาการต่างๆอย่างรอบด้าน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปประกอบอาชีพ และเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

เงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม วัฒนธรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียนและชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดศรัทธาและส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

2. การนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบเป็น “โรงเรียนของพ่อ” โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม สู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 งานคือ งานบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัด ประเมินผล และการเทียบโอนรายวิชา 4) การประกันคุณภาพและมาตรฐานภายในสถานศึกษา 5) การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ งานบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การบริหารการเงิน 4) การบริหารบัญชี 5) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ งานบริหารบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การพัฒนาบุคลากร งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) อาคารสถานที่ 2) การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม 3) ชุมชนสัมพันธ์

2. การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะแนวคิด จุดเด่นของงานวิจัยประเภทนี้ คือ การให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวคิดอย่างรอบคอบและละเอียดลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยสามารถสร้างความ

เชื่อมโยงระหว่างกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ตนพัฒนา กับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยได้
อย่างเป็นระบบ

สมศักดิ์ ลาดี (2543) ศึกษา การศึกษาการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการหาแหล่งงบประมาณ
มาสนับสนุนโครงการ ส่วนการวางแผนงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับ “มาก” ปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คือ ด้านการใช้ทรัพยากร
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการหางบประมาณสนับสนุนโครงการ และด้านการใช้ชุมชนในการมามี
ส่วนร่วมในการดำเนินงาน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี
ปัญหาในระดับ “น้อย” โรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีความรู้ความ
เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ และผู้ปกครองเห็น
ความสำคัญและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาของ สมศรี จินะวงษ์ (2544) เรื่อง “การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทาง
เศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นตัวอย่าง
ของการศึกษาที่ผสมผสานคำถามการวิจัยในเชิงแนวคิดและการประยุกต์ กล่าวคือ มีการศึกษาถึงความ
เป็นมาของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาความเหมือนความต่างของเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและ
ปัจจุบัน จากนั้น ผู้ศึกษาจึงยังศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ใช้
แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการศึกษาถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิง
ลึกและการสังเกตการณ์ในพื้นที่

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545) ศึกษา บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจ
พอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูมีบทบาทในการ
ส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติบทบาทของครู ได้แก่
1) เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน 3)
การสนับสนุนจากโรงเรียน และ 4) รายวิชาที่สอน เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติพบว่า การปฏิบัติหน้าที่
บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหาในด้านผู้เรียนมากที่สุด รองลงมา
ผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน

งานวิจัยของ อภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) เรื่องการประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจ
พอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีวัตถุประสงค์หลักคือการนำพระราชดำรัส

เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยวิเคราะห์และตีความแนวคิดและเศรษฐกิจพอเพียง และสรุปคุณลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง 9 ประการ อาทิ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีราคาไม่แพงแต่ถูกหลักวิชาการหรือการไม่โลภจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก การซื้อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภคและไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า การกระจายความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ฯลฯ อีกทั้งยังได้พัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย กล่าวได้ว่างานวิจัยนี้เป็นหนึ่งในจำนวนงานวิจัยที่คณะนักวิจัยพยายามทำความเข้าใจและศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังแล้วสร้างข้อสรุปบางประการเพื่อเป็นกรอบทางทฤษฎีในการวิจัยอันนำไปสู่การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างเป็นรูปธรรม การวิจัยประเภทนี้หากสามารถทำให้ต่อเนื่องจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้และทฤษฎีการประยุกต์ใช้ (Application Theory) ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ และนักบริหารการศึกษา ผู้วิจัยสรุปแนวคิดตามที่เสนอของผู้วิจัยได้ว่า การบริหารจัดการของบริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่น เอ็นจิเนียริ่ง ซิสเต็ม จำกัดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ 2 เงื่อนไข ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม เพื่อนำไปบูรณาการในการบริหารจัดการของบริษัท วี แอนด์ วี คอนสตรัคชั่น เอ็นจิเนียริ่ง ซิสเต็ม จำกัด 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารคน(Man) การบริหารเงิน(Money) การบริหารงานวัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ที่ได้จากการสังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบกับการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวความคิดของการวิจัย ดังแผนภาพที่ 2.5

แผนภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

